

André Breton

Iubirea nebună

Traducere din limba franceză și note
de Ovidiu Nimigean

POLIROM
2019

De-aici pleacă totul din nou, de-aici radiază – se cuvine să taci – prea multele motive de a amesteca-n poveste toate timpurile verbului „a fi“. Voi consimți la faptul acesta într-o zi, poate, cînd se va pune problema de-a stabili, așa cum am de gînd, dacă dragostea adevărată nu suferă nici o alterare apreciabilă în timp. Unica adaptare, mai mult sau mai puțin resemnată, la condițiile sociale actuale ne silește să admitem că fantasmagoria amorului se datorează doar necunoașterii cu adevărat a ființei iubite, adică, vreau să spun, ar înceta în clipa în care această ființă nu se mai eschivează și ne-a cedat. Credița în abandonarea rapidă, într-un asemenea caz, a spiritului, cu tot cu facultățile lui cele mai exaltante și rare, nu poate fi pusă, desigur, decît pe seama unei rămășițe, cel mai adesea atavice, de educație religioasă, care veghează ca ființa umană să fie mereu pregătită să amîne luarea-n posesie a adevărului și fericirii și să-și reporteze orice pornire de a-și împlini integral dorințele într-un „dincolo“ iluzoriu, care, dacă te informezi mai temeinic, se dovedește a fi, cum foarte bine s-a spus, doar un „dincoace“. Oricare mi-ar fi fost voința mea, des exprimată, de-a reacționa contra acestei maniere de-a vedea lucrurile,

nu e treaba mea să fac dreptate de unul singur, și mă voi mărgini astăzi ca, în treacăt, să deplîng sacrificiile pe care poeții au crezut, de-a lungul secolelor, că trebuie să le facă. Avem a revizui întreaga concepție modernă despre dragoste, așa cum este ea exprimată vulgar, dar extrem de transparent, în cuvinte ca „dragoste la prima vedere” sau „lună de miere”. Toată această meteorologie la îndemîna oricui a fost colorată degeaba, prin supralicitare, cu cea mai sordidă ironie reacționară, dar de astă dată nu intenționez s-o pun serios sub semnul întrebării. Din cercetarea a ceea ce mi s-a întîmplat mie în *acea primă zi* și din reîntoarcerea, apoi, la anumite premise mai vechi, foarte greu de explicat, legate de faptele respective, vreau să fac să țîșnească o lumină nouă. Doar scoțînd în evidență raportul strîns dintre cei doi termeni, realul și imaginația, sper să reînnoiesc decisiv diferențierea ce-mi pare din ce în ce mai prost fundamentată dintre subiectiv și obiectiv.¹ Doar pornind de la meditația asupra acestui raport mă pot întreba dacă ideea de *cauzalitate* nu

1. Cf. *Point du Jour*: „Le Message automatique” (n.ed. orig.).

iese complet zdruncinată. În sfârșit, doar subliniind coincidența continuă, perfectă, a două serii de fapte considerate, pînă la o nouă accepție, ca riguros independente, înțeleg eu să justific și să recomand, dintr-o perspectivă afectivă tot mai pronunțată, un *comportament liric* așa cum îl resimte imperativ orice ființă, fie și numai o oră, în timpul dragostei, și-așa cum a încercat să-l sistematizeze, în cele mai fine diviziuni cu putință, suprarealismul.

Într-una din primele dimineți ce-au urmat lungii promenade nocturne prin Paris, îmi făceam toaleta fără a acorda acelor ultime episoade cea mai mică atenție conștientă. Obişnuiesc, de altfel, să nu mă ocup, în unele momente, de chestiunile importante. În general, mintea mea se-abandonează cu totul distracției, e preocupată, cu precădere, să lege cuvintele unor cîntece – memoria muzicală îmi lipsește aproape complet –, niște cuvinte cărora le dau câteodată o expresie vocală extrem de timidă, mai ales cînd vin din arii foarte vechi sau sclipește în ele soarele încă matinal al operetelor lui Offenbach. Alteori poemele sînt cele ce se recompun astfel, mai repede sau mai

lent, și cel mai remarcabil este că mi se ivesc în memorie precedate aproape întotdeauna de intonația pe care le-o dau la citirea cu voce tare, din care ceva totuși rămîne și la o lectură mută. M-am mirat deseori că-mi dau seama atît de precis de valoarea lor înainte chiar de-a fi început să se organizeze, și încerc față de autor, despre care nimic nu spune că aș fi chiar eu, o simpatie sau o antipatie foarte bine precizate la simpla deslușire a aceluia murmur; e un sentiment ce se confirmă fără excepție ulterior. În acea dimineață n-am sesizat lesne dacă poemul îmi aparține – o recunosc fără entuziasm: erau, mai degrabă, niște fragmente scurte, vagi crîmpeie dintr-un poem apărut mai demult sub semnătura mea, care-ncercau să se lege fără rezultat. N-aș prea ști să spun astăzi care din ele insistau complezent să le recunosc în detaliu, așa cum procedează animalele, cîinii, cucuvelele, maimuțele, exprimîndu-și sonor anumite emoții nostalgice în aerul ambiant, care-i și-al nostru, dar urechile noastre sînt tivite pe partea rea sau nu mai sînt eu atent. Acel poem avea ca trăsătură particulară faptul că nu-mi plăcea, nu-mi plăcuse niciodată, încît a fost cît pe ce să nu-l introduc mai tîrziu în două culegeri:

într-o carte în care doream să pun la un loc ceea ce consideram a fi poemele mele cele mai bune de-atunci, pe de-o parte; într-o *Mică antologie poetică a suprarealismului*, pe de altă parte. Însă „poemele” scrise de mine sînt atît de puține, că n-am avut de ales. Era vorba, în acest caz concret, de un poem *automatic*, scris la prima mîină sau aproape, cît să poată fi numit astfel în 1923, cînd i-am făcut loc în *Clair de pămînt*¹. Așa criticat și probabil renegat pe tăcute, cum s-a-ntîmplat cu el ulterior, totuși nu văd de ce n-aș vorbi de citate involuntare, icnite – o recunoșteam instantaneu cînd mă refeream la el –, de niște fraze de dinainte de-a cădea în somn, despre care am afirmat, în 1924, în *Manifestul suprarealismului*, că „se izbesc de fereastră”. Citatele mele, să ne punem de acord, se izbeau încă, da, deși foarte slab, și-am avut nevoie, în după-amiaza aceleiași zile, să ies și să rătăcesc singur, pentru a observa că o remarcabilă cerință de coeziune se manifestase în ele încă de timpuriu și nu mă puteau mulțumi dacă nu erau rediate întregului, organic sau nu, căruia îi aparțineau. Astfel am ajuns, abia seara, să deschid

1. *Clair de terre*.

una din cărțile mele la pagina la care știam că stau toate împreună. Concesia mea față de tot ceea ce nu voiam pînă atunci să cunosc urma să devină o suită neîntreruptă, fulgurantă, de descoperiri:

FLOAREA-SOARELUI¹

Lui Pierre Reverdy

*Călătoarea ce traversa Halele la căderea verii
Mergea în vârful degetelor
Disperarea își desfăcea pe cer florile mari de
rodu-pămîntului atît de frumoase*

-
1. TOURNESOL (À Pierre Reverdy): *La voyageuse qui traversa les Halles à la tombée de l'été / Marchait sur la pointe des pieds / Le désespoir roulait au ciel ses grands arums si beaux / Et dans le sac à main il y avait mon rêve ce flacon de sels / Que seule a respirés la marraine de Dieu / Les torpeurs se déployaient comme la buée / Au Chien qui fume / Où venaient d'entrer le pour et le contre / La jeune femme ne pouvait être vue d'eux que mal et de biais / Avais-je affaire à l'ambassadrice du salpêtre / Ou de la courbe blanche sur fond noir que nous appelons pensée / Les lampions prenaient feu lentement dans les marronniers / La dame sans ombre s'agenouilla sur le Pont-au-Change / Rue Gît-le-Cœur les timbres n'étaient plus les mêmes / Les promesses des nuits étaient enfin tenues / Les pigeons voyageurs les baisers de secours /*